

תקציר

- ✓ מגמת ההיחלשות ששררה בענף הייצור תעשיית מתכות בסיסיות עוד בתקופה שקדמה לקורונה העמיקה כתוצאה מהשלכות התפשטות הנגיף. עם זאת, הירידה בייצור אינה חריגה ביחס ליתר הענפים הנמנים עם הענף על ענפי הטכנולוגיה המעורבת מסורתית. לפי נתוני סחר החוץ ניתן להעריך כי ביוני חלה עלייה בהיקף הייצור ביחס לחודש מאי.
- ✓ סקר הערכת המגמות בעסקים של הלמ"ס מעלה כי הסנטימנט בענף הבינוי הינו שלילי ורמות הפעילות בו צפויות להיות נמוכות ביחס לעבר בטווח הזמן הקרוב. על כן להערכתנו הביקוש לתוצרי ענף הייצור מתכות בסיסיות צפוי לרדת בהתאם.
- ✓ על רקע הקשר המתקיים בין מחירי היצוא של פלדה מטורקיה ומסין ומחירי היבוא של חומרי גלם של ברזל ופלדה ניתן לקבוע כי מחירי היבוא הדולריים יעלו בחודשים אוגוסט עד אוקטובר. זאת משום שמחירי היצוא מטורקיה ומסין עלו בחודשים מאי-יולי. באותו אופן צפויים מחירי המכירה הסיטונאיים בענף תעשיית מתכות בסיסיות לעלות מרמתם הנוכחית במשך שלושת החודשים הקרובים.
- ✓ הביקוש הכולל למוצרי פלדה שמקורם בטורקיה (צריכה מקומית + יצוא) צפוי להיחלש משמעותית, בעיקר עקב חולשה בביקושים משותפות הסחר. עד כה לא נראה כי בצד הייצור חלה התאמה מספקת להיחלשות הצפויה בביקוש הכולל. לפיכך מסתמן כי לאור זאת מחיר היצוא של פלדה מטורקיה יתמתן בתקופה הקרובה.
- ✓ מחירי המתכות בעולם החלו להתאושש בחודשים האחרונים כתוצאה ממגוון גורמים, ובראשם עלייה בביקוש מצד סין. במבט קדימה, נראה כי מחיר הפלדה בסין צפוי לעלות בתקופה הקרובה על רקע ביקוש גובר הנתמך על ידי השקעת הממשלה בתשתיות. לעומת זאת, ביתר העולם, תוואי ההתאוששות של הביקוש לפלדה צפוי להיות מתון יותר בהשוואה לסין ולכן אינו תומך בעליית מחירים בטווח הקרוב.

החטיבה לשוקי הון < אגף כלכלה
גילי בן אברהם

ענף המתכת

אוגוסט 2020

רקע

ענף המתכת הינו ענף תעשייה השייך לענפי תעשיית הטכנולוגיה המעורבת- מסורתית (למעט תת ענף "נשק ותחמושת" המסווג כענף טכנולוגיה מעורבת - עלית) הנחלק לשני תחומים עיקריים; תחום המתכות הבסיסיות ותחום מוצרי המתכת בהרכבה. בסקירה זו נתמקד בתחום הראשון.

תחום המתכות הבסיסיות כולל פעילויות התכה וזיקוק של מתכות ברזליות ואל ברזליות מעפרות, מפסולת ומברזל גולמי. הענף כולל גם ייצור סגסוגות, מתכת וסגסוגות-על באמצעות שילוב בין מתכות טהורות לבין יסודות אחרים. ממוצרי הזיקוק מפיקים יריעות, צינורות, מוטות, חוטי תיל, גלילים ומוצרי ברזל אחרים.

התוצרת הענפית משמשת רבות את ענפי הנדל"ן והתשתיות ולכן, למצבם של ענפים אלו השפעה רבה על הענף. הברזל והפלדה והמתכות האל-ברזליות משמשות את הענף כחומרי גלם עיקריים. כתוצאה מכך, קיימת רגישות רבה בענף למחירי המתכות בעולם.

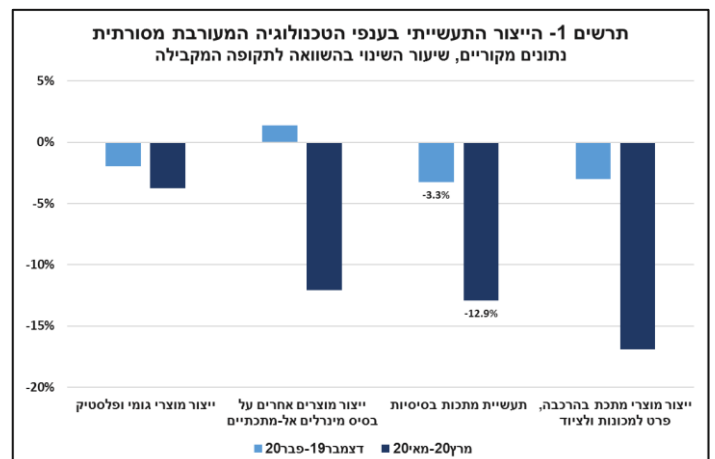
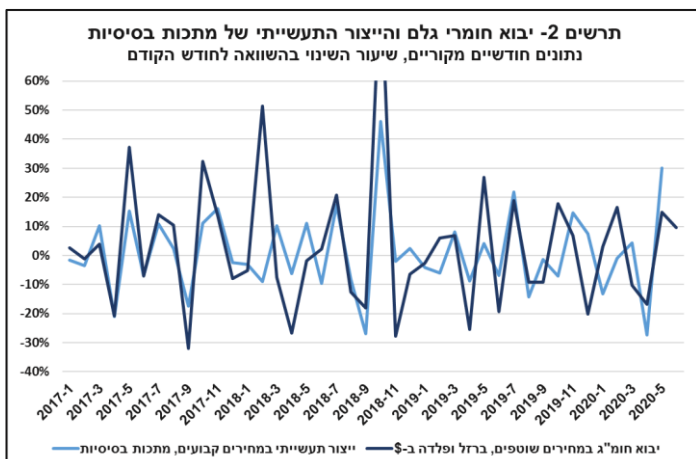
הירידה בייצור התעשייתי העמיקה כתוצאה מהקורונה ובזמן הקרוב הביקושים צפויים להיחלש

הייצור התעשייתי בענף המתכות הבסיסיות היה מצוי במגמת היחלשות עוד בתקופה שקדמה לקורונה, מגמה זו החלה בתחילת שנת 2019. בשנה זו צמח הייצור התעשייתי בכ-1.6%, זאת בהשוואה לעלייה בשיעור של 5.3% בשנת 2018. מגמת ההיחלשות נמשכה גם בשנת 2020 ובמהלך שלושת החודשים שקדמו להתפשטות הקורונה בישראל (דצמבר 19 - פברואר 20) ירד הייצור התעשייתי בכ-3% בהשוואה לתקופה המקבילה (ראה/י תרשים 1). ייתכן כי חולשה זו באה על רקע הירידה במחירי היבוא של מוצרי פלדה (הרחבה בהמשך), שתמכה ביבוא מוצרים על חשבון צריכה מייצור מקומי.

בשלושת החודשים הבאים, מרץ-מאי 20, במהלכם ספג המשק מהלומה כתוצאה מהסגר והפתיחה מחדש לסביבה של אי ודאות גבוהה, ירד הייצור התעשייתי בכ-13% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. באופן טבעי עיקר הירידה נרשמה בחודש אפריל שהתאפיין ברובו בסגר הדוק יותר וכן בהיכרות טובה יותר עם אופי המשבר ביחס למרץ. הירידה בייצור של הענף תעשיית מתכות בסיסיות במהלך שלושת החודשים האחרונים איננה חריגה בהשוואה לירידה ביתר ענפי הטכנולוגיה המעורבת מסורתית, למעט ענף הגומי והפלסטיק שהפגין עליונות. ככלל, במשבר הנוכחי ניכר כי במגזר התעשייה ככל שענף הייצור פחות מוטה טכנולוגיה כך הוא חשוף יותר לירידה בפדיון ולפגיעה עוצמתית יותר בפעילות. כפי הנראה הסיבות לכך מגוונות, וביניהן השונות במידת עתירות העבודה בכל ענף.

במבט קדימה, ניתן להעריך כי בחודש יוני 20 עלה הייצור התעשייתי של הענף ביחס לחודש קודם, כך שהתאוששות של הייצור מהרמה הנמוכה שנרשמה באפריל נמשכה. הערכה זו מבוססת על הקשר המתקיים בין יבוא חומרי הגלם מסוג ברזל ופלדה והייצור התעשייתי של מתכות בסיסיות. הקשר בין השניים נובע, כפי הנראה, מהעובדה שתוצריו של הענף ייצור מתכות בסיסיות הינם תחליפיים לחומרי הגלם המיובאים. לפיכך, עלייה ביבוא חומרי הגלם של ברזל ופלדה משקפת עלייה בביקושים המקומיים של חומרי ביניים אלו, עלייה שמורגשת גם בקרב היצרנים המקומיים של חומרי הביניים, דהיינו היצרנים הנמנים על ענף הייצור תעשיית מתכות בסיסיות.

כפי שניתן לראות בתרשים 2, הערך הנומינלי של יבוא חומרי הגלם של ברזל ופלדה עלה בחודש יוני 20 בהשוואה לחודש הקודם, אם כי בעוצמה חלשה יותר מזו שנרשמה במאי 20. על רקע הקשר המתואר לעיל נראה כי גם הייצור התעשייתי של מתכות בסיסיות עלה ביוני בהשוואה לקודמו ובעוצמה נמוכה יותר מזו שאפיינה את חודש מאי.

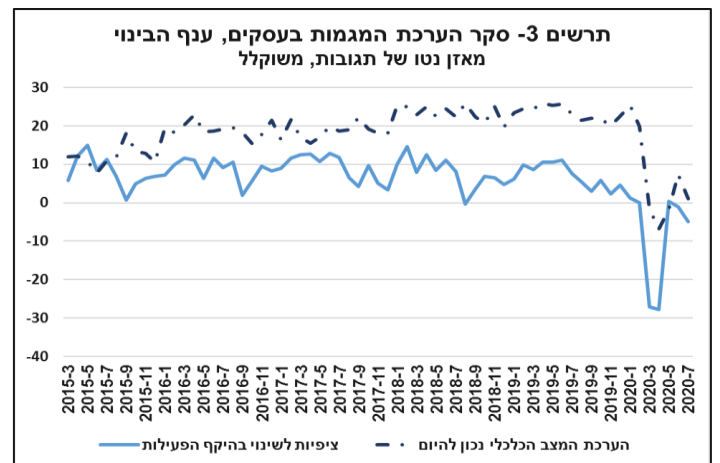
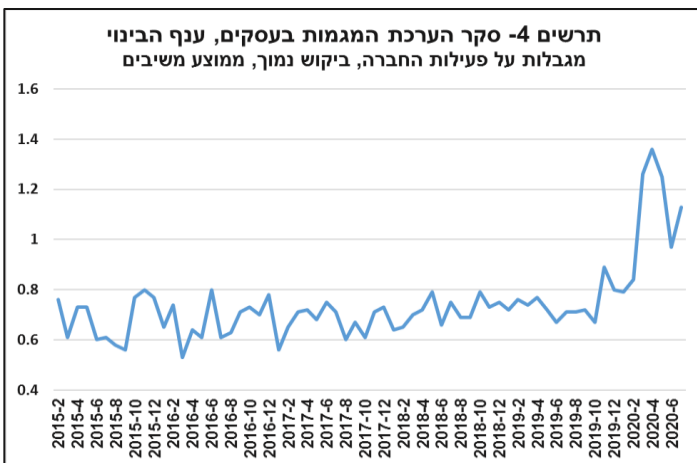

צד הביקוש של מתכות בסיסיות, שנשלט ברובו על ידי ענף הבינוי, צפוי לסבול בעצמו בטווח הקרוב מירידה בביקושים, ולכן צפויה לחול התאמה לפעילות הבנייה. לפי סקר הערכת המגמות בעסקים של הלמ"ס, בחודשים מרץ ואפריל 20 חלה ירידה ניכרת במאזן הנטו של התגובות בענף הבינוי בהתייחסות של המשיבים למצב הכלכלי של החברה נכון להיום וכן בציפיותיהם לעתיד (ראה/י תרשים 3). מאזן הנטו של התגובות הינו שיעור המשיבים בסקר כי מצבם השתפר ביחס לחודש הקודם פחות שיעור המשיבים כי מצבם הורע- מאזן נטו של תגובות שלילי מצביע על הרעה כוללת בענף.

אמנם בחודש מאי תיקן מאזן הנטו של התגובות כלפי מעלה, אך על אף זאת ביוני הוא שב לרדת והרמה שנרשמה בחודש זה נמוכה בהשוואה לרמות שנרשמו בתקופה שקדמה לקורונה. כמו כן, מאזן הנטו של הציפיות לשינוי בהיקף פעילות החברה הינו שלילי וגם הוא מצוי בירידה לאחר שתיקן בחדות בחודש מאי. הציפיות של המשיבים בחודש יולי מצביעות על התגברות הפסימיות בענף בהשוואה לחודש יוני. בהמשך לכך, עוד עולה מן הסקר כי בחלק מהמגבלות על הפעילות של החברות בענף הבינוי חלה החמרה מאז התפשטות הקורונה. בין המגבלות הללו נמנים ביקוש נמוך (ראה/י תרשים 4) וקושי בהשגת אשראי.

נתונים מקרו כלכליים נוספים מצביעים על ירידה אפשרית בפעילות הבינוי בתקופה הקרובה. כך לדוגמא, המכירות של דירות חדשות בחודשים מרץ-מאי 20 היו נמוכות מאוד ביחס לתקופות מקבילות בשנים עברו, אם כי המכירות בחודש יוני 20 היו די דומות לשנים עברו, אך קשה לקבוע אך ורק על פי חודש זה כי הביקוש לדירות חדשות שב לקדמותו. נוסף על כך, קצב העלייה של מחירי הדירות החל להאט בחודשים האחרונים על רקע ירידות מחירים בחודשים האחרונים.

לאור האמור לעיל ניתן להעריך כי לפחות בטווח הזמן הקרוב תחול ירידה בפעילות של ענף הבינוי שתבטע בין השאר מהתאמה לרמה החדשה של הביקושים ונוכח אי הוודאות הגבוהה. על כן להערכתנו הביקוש לתוצרי ענף הייצור מתכות בסיסיות צפוי לרדת בהתאם.

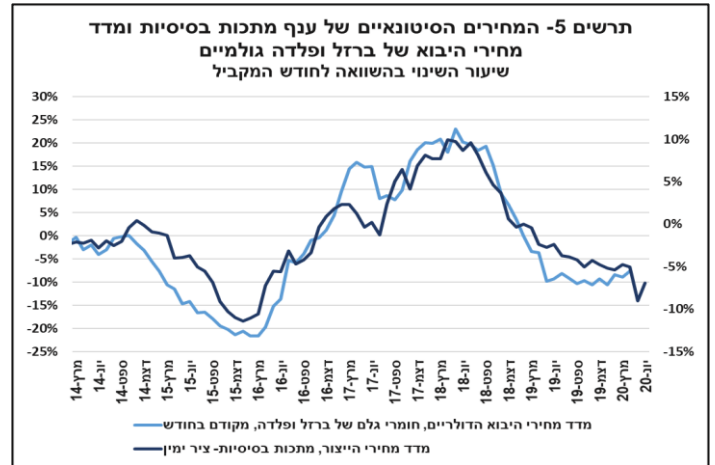
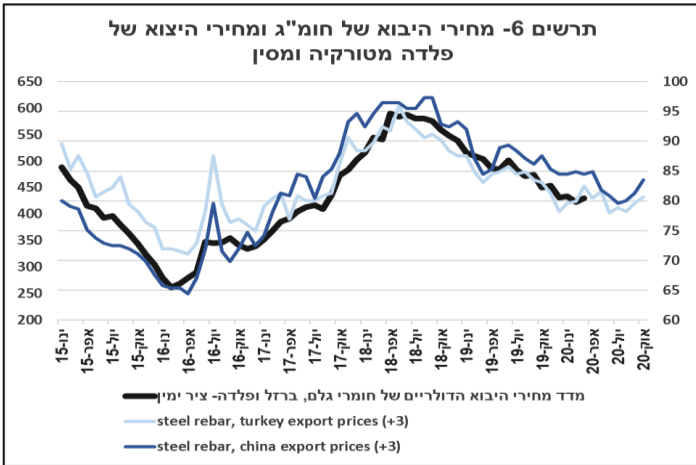
מחירי היבוא הדולריים של חומרי גלם של ברזל ופלדה צפויים לעלות בחודשים הקרובים מרמתם הנוכחית; הביקוש הכולל לפלדה טורקית צפוי להתכווץ בחדות ב-2020 וללחוץ על מחירי היבוא

קצב עליית מחירי המכירה של היצרנים המקומיים בתעשיית המתכות הבסיסיות מצוי בירידה החל מחודש אוגוסט 2018, ירידה זו באה על רקע מגמה דומה במחירי היבוא של חומרי גלם של ברזל ופלדה (ראה/י תרשים 5). כאמור לעיל, חומרי הביניים המיובאים מחו"ל מהווים תחליף למוצרים המקבילים המיוצרים על ידי תעשיית המתכות הבסיסיות, לכן כאשר מחירי היבוא מצויים בירידה, על מנת שהיצרנים המקומיים יישארו תחרותיים הם נדרשים לעדכן כלפי מטה את מחירי המכירה. בין קצב העלייה של מחירי היבוא לקצב העלייה של מחירי הייצור מתקיים מתאם חיובי גבוה מאוד (0.93), כאשר מחירי היבוא מקדימים בחודש את מחירי המכירה בארץ.

בחודשים מאי ויוני 2020 העמיק קצב הירידה של מחירי המכירה של ענף הייצור מתכות בסיסיות, זאת כפי הנראה משום שמחירי היבוא בחודשים אפריל ומאי ירדו בקצב מהיר יותר מהחודשים הקודמים.

מחירי היבוא הדולריים של חומרי גלם של ברזל ופלדה מתואמים חיובית עם מחירי היבוא של פלדה בקרב שתיים מן הספקיות המרכזיות לישראל, טורקיה וסין. המגמה במחירי היבוא מתבטאת במחירי היבוא לישראל כעבור 3-4 חודשים (ראה/י תרשים 6). לפי מתאם זה, נראה כי מחירי היבוא של חומרי

הגלם הגיעו לתחתית בחודש יולי, זאת מפני שמחירי היצוא הגיעו לתחתית סביב חודש אפריל. החל מחודש אוגוסט צפויים מחירי היבוא של חומ"ג של ברזל ופלדה לעלות עד אוקטובר.

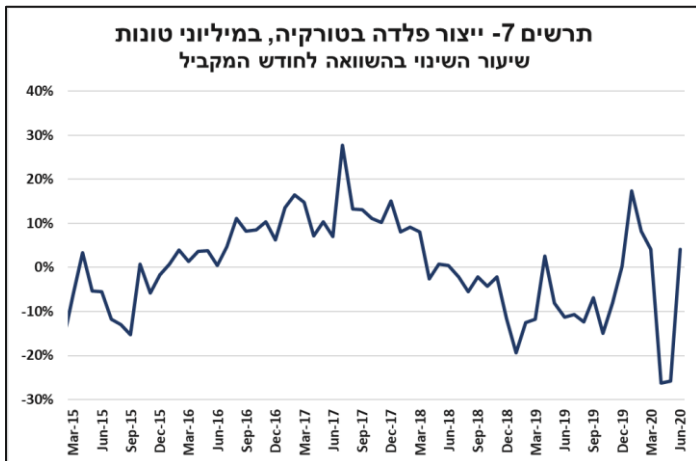

לפי נתוני משרד המסחר בארה"ב, היצוא של מוצרי פלדה בלבד מטורקיה לישראל ירד ריאליית בכ- 6% בחמשת החודשים הראשונים של 2020 (ראה/י לוח 1). זאת, לאחר שבשנים 2016-2019 גדל היקף הסחר בין המדינות בכל שנה בשיעור דו ספרתי. היצוא מטורקיה לישראל ירד בעוצמה נמוכה מכפי שירד היצוא הטורקי לכלל העולם, וישראל מוסיפה להיות יעד היצוא הגדול ביותר של היצרנים הטורקיים נכון לתקופה זו. יש לציין כי יצוא הפלדה של סין לישראל הוסיף להתכווץ במונחים ריאליים במהלך חמשת החודשים הראשונים של 2020, בדומה למגמה שחלה בשנים עברו.

היבוא הכולל של חומרי גלם של ברזל ופלדה לישראל בערכים כספיים ירד נומינלית בכ- 9% במחצית הראשונה של השנה. כפי הנראה מרבית הירידה מיוחסת לירידת מחירי חומ"ג בתקופת ההשוואה, ברביע הראשון של השנה ירדו אלה בכ- 8%. לעומת זאת, היבוא של ברזל ופלדה ומוצריהם מטורקיה בערכים כספיים עלה נומינלית ב- 4% באותה התקופה.

הייצור התעשייתי של פלדה בטורקיה החל את השנה במגמה חיובית מאוד, אך התפשטות הקורונה במדינות שמחוץ לאסיה סביב חודש מרץ פגעה קשות בייצור באפריק ובמאי (ראה/י תרשים 7). בחודש יוני שב הייצור התעשייתי של פלדה לקצב צמיחה חיובי בהשוואה שנתית. בסך הכל, ירד הייצור התעשייתי של פלדה בטורקיה בכ- 4% במחצית הראשונה של 2020, בין הירידות הנמוכות בקרב יצרניות הפלדה הגדולות בעולם, ובאירופה בפרט.

לפי הערכת ה-WSA (World Steel Association) הביקוש לפלדה בטורקיה צפוי לעלות בכ- 3% בשנת 2020, זאת לאחר ירידה דו ספרתית בשנת 2019. אולם הביקושים הכוללים לפלדה משותפות הסחר המרכזיות של טורקיה, מדינות האיחוד האירופי והמזרח התיכון, צפויים לרדת בחדות, בכ- 16% ו- 17% בהתאמה בשנת 2020. על כן, מכיוון שהיצוא הטורקי של פלדה שווה ערך למעט יותר ממחצית הייצור המקומי של פלדה, הביקוש הכולל (מקומי + חיצוני) לפלדה הטורקית צפוי לרדת בחדות, וללחוץ על מחירי המכירה של מוצרי פלדה מטורקיה כלפי מטה.

לוח 1 - סחר חוץ בברזל ופלדה					
נתוני יצוא כמותיים של מוצרי פלדה בלבד, בטונות, שיעור שינוי ביחס לתקופה המקבילה					
2020 (1m-5m)	2019	2018	2017	2016	
-14%	-7%	-9%	-31%	-3%	מסין לעולם
-34%	-10%	-19%	-26%	-17%	מסין לישראל
-21%	-2%	21%	8%	2%	מטורקיה לעולם
-6%	20%	17%	10%	37%	מטורקיה לישראל
מקור: U.S. Department of Commerce, Enforcement and Compliance using data from IHS Markit					
נתוני יבוא נומינליים, בדולרים, שיעור שינוי ביחס לתקופה המקבילה					
2020 (1m-6m)	2019	2018	2017	2016	
-9%	-6%	29%	14%	-2%	חומרי גלם של ברזל ופלדה לישראל מהעולם
4%	5%	65%	31%	7%	ברזל ופלדה ומוצריהם לישראל מטורקיה
מקור: למ"ס					

מחיר הפלדה בסין צפוי לעלות בחודשים הקרובים, ואילו ביתר העולם הגורמים הבסיסיים אינם תומכים בעליית מחירים

מחירי המתכות בעולם החלו להתאושש בחודשים האחרונים, לכך תרמו מספר גורמים: הסרת המגבלות בהיקפים שונים במדינות רבות ברחבי העולם, ובפרט ההתאוששות האיתנה יחסית בפעילות הכלכלית בסין; היחלשות הדולר; והחשש ממחסור בהיצע המתכות והפרעה לשרשראות האספקה.

יחד עם זאת, מחוץ לסין המצב אינו כה מזהיר. על כך יעידו מחזורי המסחר בבורסת המתכות בלונדון שהינם נמוכים משמעותית מתקופת טרום הקורונה, ועל כן המלאים של המתכות גבוהים יחסית. להוציא סין, שם הרשויות תומכות בביקוש למתכות באמצעות השקעה גבוהה בתשתיות, נראה כי הביקוש ביתר העולם צפוי להיות חלש משמעותית.

במבט קדימה, על מנת להכריע כיצד ישתנו מחירי הפלדה יש לבחון את הצפי לשינוי במאזן בין הביקוש להיצע של פלדה ואת הצפי לשינוי במחירי הסחורות המשמשות לייצור הפלדה:

- הביקוש העולמי לפלדה צפוי לרדת בכ-6% בשנת 2020 לפי הערכת ה-WSA, הירידה תהיה רוחבית בכל אזורי העולם, אם כי הירידה במדינות אסיה ובחלק קטן ממדינות אירופה שמחוץ לאיחוד האירופי צפויה להיות מתונה יחסית. מבין צרכניות הפלדה הגדולות בעולם רק בסין, טורקיה ווייטנאם צפוי הביקוש בשנת 2020 לעלות. לפי התחזית, מרבית הירידה כמובן נרשמה ברביע השני של 2020 - שיא הסגר במדינות רבות בעולם - ועם ההסרה המדורגת של המגבלות צפוי הביקוש לפלדה להתאושש בהדרגה, אך תוואי ההתאוששות יהיה איטי. הסיכונים לתחזית מוטים כלפי מטה כל עוד אין תרופה או חיסון לנגיף.

מאז הוסרו המגבלות בסין עלה הביקוש לפלדה במדינה משמעותית, בפרט למוצרים אשר משמשים לבנייה, זאת על רקע התמיכה הפיסקלית של הממשלה שמתבטאת בהשקעה גבוהה בתשתיות שתימשך כפי הנראה עד שנת 2021. ביטוי נוסף לעלייה בביקוש לפלדה בסין הוא העלייה ביבוא עפרת הברזל, סחורה המשמשת לייצור פלדה, למדינה.

מאידך, מחוץ לסין, הביקוש לפלדה צנח, ולכן בוצעה התאמה חדה בצד הייצור. אמנם עם הסרת המגבלות ברחבי העולם נראה כי הביקוש לפלדה יתאושש, אך אם לשפוט לפי המתרחש בארה"ב הרי שהייצור אמנם התאושש משמעותית מאז השפל של מאי אך נותר נמוך מאוד מהרמות שאפיינו את טרום המשבר. כמו כן, להבדיל מסין, ברוב העולם, חבילות החילוץ והסיוע לכלכלה לא התמקדו בהשקעה בתשתיות כך שהן אינן תורמות לביקוש לפלדה כמו בסין.

עד עתה, במחצית הראשונה של השנה ירד הייצור התעשייתי העולמי של פלדה בכ-6%, ירידה זו נבעה הן מהסגר שהקשה על פעילות הייצור והן מההתאמה של היצרנים לסביבת הביקושים החדשה. בקרב היצרניות הגדולות בעולם חלה שונות מסוימת - מלבד סין ואירן, הייצור ביתר היצרניות הגדולות ירד מתחילת השנה ובשיעור משמעותי (ראה/י תרשים 8). בחודש יוני, נוסף על סין ואירן, גם הייצור בטורקיה ואוקראינה היה גבוה יותר מהחודש המקביל אשתקד.

נוסף על האמור לעיל, מדד מנהלי הרכש הגלובלי של משתמשי הפלדה, שהינו מדד משולב הבוחן את תנאי הפעילות של חברות תעשייתיות הנחשבות כמשתמשות גדולות של פלדה, מצביע מתחילת השנה על ירידה בפעילות של התעשיות הצורכות פלדה. עם זאת, המדד בחודש יוני 20 הצביע על התכווצות מתונה יחסית בחודש זה. יצוין כי כמעט לכל אורך התקופה שמאז תחילת 2019 מצוי המדד ברמה המעידיה על התכווצות בביקושים. המדד של חודש יוני 20 הצביע בפעם השביעית ברציפות על התכווצות בהזמנות של המוצרים מן התעשיות הנכללות במדד, בעיקר הזמנות ליצוא. באותו אופן גם היקף התעסוקה בקרב התעשיות הנכללות במדד התכווץ בחודש העשירי ברציפות.

עוד עולה ממדד מנהלי הרכש כי לראשונה מזה ארבעה חודשים עלו מחירי הפלדה המשמשת כתשומה, מה שעשוי ליצור לחצים להעלאות מחירים מצד החברות בתעשיות הצורכות פלדה לאחר שאלו הפחיתו את מחירי המכירה במשך חמישה חודשים ברציפות.

- מחיר עפרת הברזל עלה מתחילת השנה בכ-17% (יולי 20 ביחס לדצמבר 19) זאת הודות להרחבה הפיסקלית וההשקעה הגבוהה בתשתיות בסין (ראה/י תרשים 9). מאז הריסון של התפשטות הקורונה בסין בתחילת 2020 עלה היבוא הסיני של עופרת ברזל בעוצמה והביקוש מצד סין צפוי להישאר משמעותי בטווח הזמן הקרוב. אף על פי כן, העלייה החזויה בהיצע העולמי

של עפרת הברזל, שתנבע בעיקר מהתאוששות הייצור והיצוא של עופרת הברזל מברזיל, צפויה להוביל להתמתנות במחיר עופרת הברזל עד סוף השנה מהרמה הנוכחית.

בשורה התחתונה, נראה כי מחיר הפלדה בסין צפוי לעלות בתקופה הקרובה הודות לתמיכה הממשלתית בטונות התשתיות שמעודדת את הביקוש למתכות, ובפרט לפלדה. מנגד, ביתר העולם, תוואי ההתאוששות צפוי להיות מתון יותר בהשוואה לסין, בין היתר בשל המיקוד השונה של תכניות הממשלה לתמיכה בכלכלה, על כן רמת הביקושים ביתר העולם צפויה להיות נמוכה ביחס לתקופת טרום הקורונה ואינה תומכת בעליית המחירים בטווח הזמן הקרוב מעבר לעלייה שרשמה עם הסרת המגבלות במרבית המדינות.

